

2. TÜRKİYE - ÇİN YUVARLAK MASA TOPLANTISI SONUÇ RAPORU (TASLAK)

Türkiye - Çin Yuvarlak Masa Toplantılarının ikincisi Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi TASAM ve CICIR (China Institutes of Contemporary International Relations) delegasyonunun katılımıyla 05 Kasım 2019 Salı günü, İstanbul'da CVK Bosphorus Oteli'nde gerçekleştirilmiştir.

Toplantıya Türkiye heyetinden; TASAM Başkan Yardımcısı Büyükelçi (E) Murat Bilhan, TASAM Başkan Danışmanı Prof. Dr. Sedat Aybar, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden Prof. Dr. Zeynep Özden Oktav, TASAM Stajyerleri Caner Güler ve Mabud Sattarli katılmıştır.

Çin Heyetinden ise; CICIR Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Li Yanan ve kurum temsilcileri Dong Bing, Gong Zheng, Xi Chun ve Zhang Li katılım sağlamıştır.

Toplantı'da TASAM heyetince belirtilen görüşlerin özeti:

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Türkiye'nin dış politika inşa sürecine dikkat çeken bir konuşma ile söze giriş yapılmış, Soğuk Savaş sürecinde Türkiye'nin Batı yanlısı bir tutum sergilediği belirtilmiştir. Bu tutumun, Doğu Bloğu ile olan ilişkilerin alt seviyede ilerlemesine neden olduğu; bugün ise ilişkilerin Orta Doğu ekseninde geliştirildiği ancak bunun da çok sağlıklı olmadığı, çok boyutlu ilişkilerin kurulmasına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Cumhuriyet Dönemi dış politikasında Atatürk'ün, Orta Doğu ve Balkanlarda çeşitli paktlara imza attığı bu adımların çok yönlü ilişkilerin kurulmasında öncü olduğu örnek gösterilmiştir.

Türkiye ekonomisi üzerinden çeşitli senaryolara yer verildiği; enflasyonun yükseleceği, yatırımlarda küçülmelerin yaşanacağı, işsizliğin artacağı, bunun sonucunda Türkiye ekonomisinin çökmesi ve IMF'den yardım alması beklendiği gibi iddiaların basında sıklıkla tekrar edildiği ifade edilmiştir. Donald Trump'ın; "Sözüme karşı gelinirse ekonomilerini cezalandıracağım. Para birimi kullanarak onlara bir ders vereceğim" şeklinde açıklamalar yaptığına değinilmiştir. Türkiye'nin, açık piyasa ekonomisi kullandığı ve bu durumun Türkiye'yi çok fazla etkilediği, neticesinde ise insanların bu senaryoları düşündüğü belirtilmiştir. Ancak Türkiye'de ekonomik parametrelerde kalıcı veya hasara yol açan bir dengesizlik söz konusu olmamıştır.

Hükümetin kısa süre önce yayınlamış olduğu paketin 2020’de başlayacağı ve gelir dağılımına göre bir vergilendirme sistemi sağlanacağı, bunun da iç taleplere dayalı ekonomik büyümenin hızlanmasını sağlayacağı dile getirilmiştir. Elbette belli kırılmalıkların söz konusu olduğu, ancak ekonomik krize sürüklenecek kadar ciddi olmadığı belirtilmiştir. Türkiye’nin jeopolitik risklerinin de ekonomik kırılmalara neden olduğu ancak bağımsız olan Türkiye’nin diplomasisini ve yumuşak gücünü kullanarak bu sorunu bir avantaja çevirebileceği vurgulanmıştır.

TASAM heyeti paylaştığı görüşlerde şu hususlara da değinmiştir: Cumhurbaşkanı Erdoğan, Suriye siyasetinde Avrupa Birliği’nin aktif tutum sergilememesinden dolayı eleştirilerde bulunmaktadır. Çin, Orta Doğu’da barıştan yana olduğunu defalarca kez ifade etmiştir. Türkiye de aynı şekilde düşünmektedir. Türkiye ekonomisi Orta Doğu siyasetinden dolayı oldukça zarar görmüştür. Türkiye asla Suriye’nin bir savaşa maruz kalmasını istememiştir. Türkiye’nin amacı daha bağımsız bir dış politika kurmak ve ekonomik faaliyetler yürütmektir. İran ve Irak ile olan iyi ilişkiler buna örnek olarak gösterilebilir. Aynı şekilde Saddam Hüseyin demokrat bir lider olmadığı hâlde Türkiye, Irak’ın istikrarı için iç sorunlarına müdahil olmamıştır. İran ve Türkiye’nin ortak özelliği ise Batı’ya bağlı olmak istememesidir. Para ve gelişim Doğu’ya akmaya başlamış durumdadır.

Türkiye’nin orijinal ve alışlagelmiş dış politikasına dönüş yapması gerekmektedir. Türkiye gelecek dış politika inşasında çok yönlü bir politika inşa etmelidir. Türkiye uluslararası toplum ile iyi ilişkiler geliştirmeyi sürdürmeli ve çok taraflı anlaşmalara taraf olmalıdır. Bu çerçevede Türkiye için Çin önemli bir ülke konumundadır. Çin Halk Cumhuriyeti’nden öğrenecek çok şeyi vardır. Ancak öğretecek de çok şeyi olduğunu da belirtmek gerekir.

Toplantı’da Çin heyetince belirtilen görüşlerin özeti:

Heyet sözcüsü Çin yönetiminin ABD tarafından bir baskıya maruz kaldığını belirterek söze başlamıştır. Bu sürecin, özellikle Obama’nın başkanlık döneminden beri süregeldiğini, ABD yönetiminin, Çin’in dünyanın ikinci büyük gücü olmayacağı yönünde söylemlerde bulunduğunu, ancak Çin’in ikinci büyük güç olmayı değil dünyanın bir numarası olmayı hedeflediğini dile getirmiştir.

Devamında paylaşılan görüşlerde şu hususlara da değinilmiştir: ABD ve Çin arasındaki ilişkilere dikkat çekmek gerekmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti, GDP (Gross Domestic Product - Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) çerçevesinde ABD’yi yakalamış durumdadır. Ancak Çin yönetimi için yeterli olmamakla birlikte daha çok yol alınması gerekmektedir. ABD yönetimi ile Çin yönetiminin, ikili ilişkileri daha da geliştirmesi gerektiği gibi dostane ilişkilerin inşa edilmesi de gerekmektedir.

Çin ve ABD arasında ciddi tartışma konularından birisi Huawei markası ile ilgilidir. Özellikle markanın CEO'sunun Kanada'da tutuklanmış olması ciddi bir gerginliğe neden olmuştur. Bu sorun CEO ya da markanın kendisi ile direkt ilgili bir konu değildir. Olay Amerika Birleşik Devletleri ve Çin'in yüksek teknoloji yarışındaki çekişmelerinden kaynaklanmaktadır. Huawei markasının kime ait olduğunun bir önemi yoktur. Bu marka uluslararası, çok uluslu ve özel bir şirkettir. Bu marka üzerinde yapılan çeşitli teknoloji testlerinde başarılı sonuçlar elde edilmektedir. Uluslararası piyasalarda kendini kabul ettirmiştir. İşte tüm bu nedenler doğrultusunda ABD, İngiltere ve Fransa başta olmak üzere özellikle Batılı ülkeler bu durumdan rahatsızlık duymaktadır.

Uygur Türkleri ile ilgili konu Çin'in bir iç meselesidir. Uygur Türklerinin yaşamakta olduğu Sincan Özerk Bölgesi'nde terör faaliyetleri yürütülmektedir. Özellikle dinî kökenli terör örgütlerinin bu bölgedeki faaliyetleri bölge halkını provoke etmektedir. Çin hükümeti bu konuda bölge halkının olumsuz yaşam koşullarını geliştirmek adına çalışmalar yürütmektedir. Bu bölgede dil ve kültür problemi yaşanmaktadır. Çince öğrenme sorununun olması özellikle Bölge halkının iş bulamamasına neden olmakta ve Çin halkı ile iletişimi de alt seviyede tutmaktadır.

Sincan Özerk Bölgesi hakkındaki dezenformasyonlardan biri de burada doğum kontrol yöntemlerinin uygulandığı yönündedir. Çin Halk Cumhuriyeti içinde çok sayıda dinî ve etnik farklılığa sahip topluluklar yaşamaktadır. Çin yönetimi tüm bu halklara saygı duymaktadır. Uygur Türklerinin kültür ve dillerine karşı da aynı saygı duyulmaktadır.

Özellikle son zamanlarda tüm dünyada ciddi sorun hâline gelen DEAŞ terör örgütü, bu bölgede ciddi provokasyon yapmakta ve Bölge halkının sempatisini kazanmaya çalışmaktadır. Bu sorun Sincan bölgesine atılan adımları baltalamaktadır.

Hong Kong bölgesi Çin'in son zamanlarda sorun yaşadığı bir bölgedir. Ekonomik sorunlar nedeniyle sürekli olarak kışkırtmalar söz konusudur. Halk arasında ciddi bir ekonomik eşitsizlik yaşanmaktadır. Bölge'de yaşayan genç nüfus üzerinden kışkırtmalar ve yumuşak güç olguları kullanılmaktadır. Bu gençlerin geleceği açısından kaygı duyulmaktadır. Özellikle Amerika ve İngiltere Hong Kong halkına yönelik kışkırtıcı söylemlere yer vermektedir.

Çin'in tüm bu iç sorunları, yumuşak güç olgusunu doğru yönetememesinden kaynaklanmaktadır. Çin heyetinin Türkiye'ye geldiği andan itibaren CNN, BBC gibi kanalları izlemeleri bunun bir örneği olarak gösterilebilir. Çin'in, yumuşak güç olgusunu da geliştirmesi gerekir.

Çin'in Suriye politikaları ilk zamandan bu yana politik çerçevede sürdürülmüştür. Rusya, Suriye politikasını daha çok askerî açıdan kamçılarken, Çin'in politikası insani yardımlar çerçevesinde gelişmiştir. Çin'in gözünden Türkiye, Orta Doğu coğrafyası için başat güç olabilir. Bunun için çok önemli argümanları bulunmaktadır. Türkiye'nin yönetim ve coğrafya dışında millî bütünlüğe sahip bir ülke olması, Bölge'deki işlevi için önem arz etmektedir. Çin'in bir millî bütünlük sorunu vardır. Tayvan'da yaşanan sorun bunun bir örneğidir.

Çin son zamanlar da yapay zekâ teknolojilerinde de ilerleme kaydetmiştir. Bu konuda Çin, rakipleri arasında ciddi bir sıyrılma yaşamıştır. Amerika, İngiltere ve İsrail başta olmak üzere bazı ülkeler yapay zekâ konusunda kendi içerisinde farklı avantajlara sahiptir. Son zamanlarda Çin bu teknolojisini millî güvenliğe hizmet etmesi için kullanmaktadır. Çin özellikle artan yaşlı nüfusun problemlerinin çözümünde ve düşük yetenek gerektirecek işlerde yapay zekâ teknolojisini kullanmayı hedeflemektedir.

Çin, İsrail Devleti ile iyi ilişkilere sahiptir ve ekonomik manada ikili ilişkilerini ilerletmektedir. Ancak Filistin Davasını da desteklemiştir.

Son zamanlarda Asya bölgesinde Hindistan ve Pakistan sorunu ciddi bir hâl almaya başlamıştır. ABD hükümetinin Pakistan üzerinde bir baskı oluşturması, Bölge'de yalnızlığa itilmesine neden olmaktadır. Pakistan da bu süreçte Çin ile yakın ilişkiler kurmak istemektedir. Pakistan'ın ekonomik sorunları çok ciddi seviyelerdedir. Bunun yanı sıra terör gibi bir güvenlik sorunu ile de karşı karşıya kalmıştır. Pakistan ve Çin'in stratejik birer müttefik olduğunu söylemekte fayda vardır. Hindistan hükümeti bu süreçten rahatsızlık duyuyor olabilir. Ancak Hindistan ve Pakistan sorununun çözüme ulaşması için Çin aracı olabilir ki bu iki ülkenin elinde nükleer silahların bulunduğu dikkate alınacak olursa kısa sürede ilişkilerin düzeltilmesi için adımlar atılması yönünde önem arz etmektedir.

05 Kasım 2019 Salı